

בס"ד

ט"ו בשבט בהנאה

חוברת העשרה לתלמיד

הרב אברהם עובדיה

שם התלמיד המתוק: _____

©

כל הזכויות שמורות

למו"ל

אין לעשות כל שימוש

מסחרי בחומר

או בחלק ממנו

הערות והארות

יתקבלו בברכה

בפלאפון שמספרו:

052-7680573

יישר כח גדול

לכל המסייעים

בהוצאת חוברת זו לאור

הקב"ה ישלם שכרם

חודש שבט

שבט הוא החודש החמישי בלוח העברי בשנה המתחילה בחודש תשרי למנין השנים, והאחד עשר בשנה המתחילה בחודש ניסן למנין החודשים.

בחודש שבט 30 יום.

שם החודש נגזר מהמילה האכדית "סבטו" שפירושה "מכה". מזלו של חודש שבט הוא מזל דלי.

כשאר שמות החודשים, שם החודש "שבט" הגיע לשפה העברית מאכדית בזמן גלות בבל. שם החודש באכדית - שַבְטוּ (shabatu). יש החושבים שפירוש השם הוא "מָכָה", והכוונה לגשם הכבד.

שם החודש נזכר במקרא: "בְּיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַעֲשֵׂתִי-עֶשְׂרֵי חֹדֶשׁ, הוּא-חֹדֶשׁ שְׁבַט, בְּשָׁנָה שְׁתֵּים לְדָרְיוֹשׁ, הָיָה דְבַר-ה' אֶל-זַכְרְיָה בֶן-בְּרַכְיָהוּ בֶן-עֲדֹא הַנְּבִיאָא לֵאמֹר" (זכריה א ז).

סמל מזלו של החודש הוא דלי. במסורת העברית מוסבר הדבר על פי הכתוב "יזל מים מדליו וזרעו במים רבים", ומכיוון ששבט יוצא אחרי שרוב גשמי העונה ירדו, ובורות המים היו מלאים, והיו שואבים מים ממרומי הבור בעזרת דליים.

בחודש זה חלה שבת "שירה".

בחודש שבט גם חל ראש השנה לאילנות: בא' שבט לדעת בית שמאי, ובט"ו שבט לדעת בית הלל, כפי שהתקבל להלכה.

א' בשבט יכול לחול בימים שני, שלישי, רביעי, חמישי ושבט.

הידעת?

שב"ט ר"ת:

שנשמע בשורות טובות

אמן ואמן.

ט"ו בשבט

ט"ו בשבט הוא תאריך המצוין בלוח השנה העברי כראש השנה לאילנות.

תאריך זה קובע לגבי כמה מצוות הקשורות בפירות האילן, כגון נטע רבעי ותרומות ומעשרות. נהוג לאכול ביום זה משבעת המינים, כולם נמנים עם גידולי ארץ ישראל, ויש הנוהגים לערוך בו "סדר ליל ט"ו בשבט" או לקרוא בו את "תיקון פרי עץ הדור".

המקור הראשון שבו מוזכר ט"ו בשבט הוא המשנה במסכת ראש השנה פרק א משנה א:

"אַרְבַּעָה רָאשֵׁי שָׁנִים הֵם.

בְּאֶחָד בְּנִסָּן רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַמַּלְכִּים וְלַרְגָּלִים.

בְּאֶחָד בְּאֵלוּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַמַּעֲשֵׂר בְּהֶמָּה. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים, בְּאֶחָד בְּתִשְׁרִי.

בְּאֶחָד בְּתִשְׁרִי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַשָּׁנִים וְלַשְּׁמַטִּין וְלַיּוֹבְלוֹת, לְנִטְיָעָה וְלִירְקוֹת.

בְּאֶחָד בְּשֶׁבֶט, רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָן, כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים, בְּחֻמְשָׁה עָשָׂר בּו.

רש"י מבאר על פי הגמרא מדוע זה התאריך שמציין את ראש השנה לאילן: "שכבר עבר רוב ימות הגשמים, שהוא זמן רביעה, ועלה השרף באילנות ונמצאו הפירות חונטים מעתה."

כלומר הפירות שאנו רואים על האילנות לאחר ט"ו בשבט, הם ודאי פירות שגדלו מהמשאבים הטבעיים של השנה החדשה ולכן הם פירות חדשים (בשונה מפירות המופיעים באילנות לפני ט"ו בשבט שאומרים עליהם שהם גידול של השנה הקודמת).

למרות שכל ראשי השנים האחרים חלים בראש חודש, הרי כבמרבית המקרים שבהם יש ויכוח בין בית הלל לבית שמאי, נקבעה ההלכה כבית הלל, ולכן למעשה חוגגים את ראש השנה לאילנות בט"ו בשבט.

לתאריך זה השלכות כמעט לכל המצוות התלויות בארץ ובכלל זה: ערלה, ביכורים, תרומה, מעשר ראשון, מעשר שני, מעשר עני, ולחלק מהדעות אף שביעית.

לדוגמה כפי שמסביר הרמב"ם: "אין תורמין (לא מפרישים תרומות ומעשרות) מפירות שנה זו על פירות שנה שעברה, ולא מפירות שנה שעברה על פירות שנה זו. ואם תרם אינה תרומה, ... וט"ו בשבט ראש השנה למעשרות האילן."

בתנ"ך, במשנה ובגמרא איננו מוצאים התייחסות לט"ו בשבט כיום חג, מלבד מה שצינו כבר במשנה את התאריך כראש השנה לאילנות.

למעשה המונח חג באותם ימים היה מיוחס רק למועדים המקודשים מן התורה בהם היו מקריבים בבית המקדש קורבן חגיגה, ואילו מועדי שמחה נוספים כונו בשמם ללא הכינוי חג.

אולם אנו מוצאים במקורות מתקופת הגאונים לפיהן ביום זה נערכו תפילות מיוחדות ונאמרו פיוטים לברכת האילן.

ציונו של ט"ו בשבט כיום של חג, מתחזק על פי הנפסק בשולחן ערוך שאין לקיים תענית בט"ו בשבט. כלל כזה בהלכה נקבע רק לימים המיוחדים לטובה לדורות.

במהרי"ל נזכר בפעם הראשונה כי אין אומרים "תחנון": "שבט הוא מלך, משום שחמישה עשר בו הוא ראש השנה לאילנות... ובחמישה עשר בו אין אומרים תחינה".

בכתבי ר' יוזפא השמש של קהילת וורמייזא כתוב שט"ו בשבט הוא יום חופש לתלמידים והמלמדים מחלקים להם יין שרף ו-"לעקאח" (עוגה).

מהו השבוע הביוזוד לארץ ישראל שגדלים בה שבעת המינים?

בספרים הקדושים מובא שארץ ישראל היא היוזודה שאפשר לגדל בה את כל שבעת המינים מה שאין כן שאר ארצות שאפשר לגדל בה מין אחד או שניים וזה מה שנאמר בתורה בשבוע ארץ ישראל "לא תזסר כל בה".

אילן אילן במה אברכך?

הגמרא במסכת תענית מספרת את הסיפור הבא:

נפגשו רב יצחק ורב נחמן ושוחחו בדברי תורה שעה ארוכה. כשנפרדו, ביקש רב נחמן: "יברכני, רבי!"

השיב לו רבי יצחק:

"אמשול לך משל, למה הדבר דומה? לאדם שהיה הולך במדבר והיה רעב ועיף וצמא, ומצא אילן שפירותיו מתוקין, וצילו נאה, ואמת המים עוברת תחתיו.

אכל מפירותיו, ושתה ממימיו וישב בצילו.

וכשביקש לילך אמר: "אילן, אילן! במה אברכך?

אם אומר לך שיהו פירותיך מתוקין, הרי פירותיך מתוקין;

שיהא צילך נאה, הרי צילך נאה;

שתהא אמת המים עוברת תחתך, הרי אמת המים עוברת תחתך.

אלא, יהי רצון, שכל נטיעות שנוטעין ממך יהיו כמותך".

אף אתה, במה אברכך?

אם בתורה, הרי (יש לך) תורה;

אם בעושר, הרי עושר;

אם בבנים, הרי בנים.

אלא יהי רצון, שיהו צאצאי מערך (ילדיך) כמותך".

אמן.

מנהגי ט"ו בשבט

• אכילת פירות

מרבית באכילת פירות, וישנם המרבים גם באכילת שבעת המינים בהם נשתבחה ארץ ישראל, ובפרט פירות יבשים ואגוזים למיניהם כגון תאנים, תמרים, צימוקים, חרובים ושקדים.

כבר בגמרא מופיע "מעשה ברבי עקיבא שליטא אתרוג באחד (או בט"ו) בשבט", כרמז לכך שיש בתאריך הזה תיקון לחטא אכילת עץ הדעת, שהיה אתרוג לדעת חז"ל.

מקור המסורת לאכול פירות יבשים דווקא הוא בכך שבעבר, בטרם היות אמצעי קירור, הייתה זו הדרך היחידה בה יהודי הגולה יכלו לאכול מפירות ארץ ישראל בחג.

מנהג אכילת הפירות התפשט כיום בכל קהילות ישראל.

• סדר ליל ט"ו בשבט

סדר ליל ט"ו בשבט הוא נוסח אמירה של דברי תורה וברכות בשבח הארץ ותנובת השדה. הנוהגים על פי הקבלה אוכלים שלושים מיני פירות, עשרה מהם שנאכלים קליפה ותוך, עשרה שקליפתם נאכלת ותוכם נזרק, ועשרה שתוכם נאכל וקליפתם נזרקת. וכן שותים יין אדום ולבן.

• מנהגים נוספים

(1) עוסקים במצוות התלויות בארץ.

(2) אוכלים מהאתרוג מחג הסוכות שעבר.

(3) מתפללים על האתרוג לארבעת המינים של השנה הבאה, כסגולה להשגת אתרוג מהודור בשנה שלאחר מכן.

✎ נכתב במדרש קהלת:

בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את האדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו: "ראה מעשי" כמה נאים ומשובחים הם, וכל מה שבראתי בשבילך בראתי. תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם קלקלת, אין מי שיתקן אחריך".

מצוות התלויות בארץ

מצוות התלויות בארץ הן שורה של מצוות הקשורות לעבודת הקרקע. מצוות אלה נוהגות לרוב רק בארץ ישראל, ורובן קשורות לתמיכה כלכלית בעניים ובשבט לוי המנועים מעבודה. מלבד מסכת ברכות, כל סדר זרעים שבמשנה ובתלמוד ירושלמי מוקדש למצוות הללו.

ככלל, המצוות התלויות בארץ אינן נוהגות בחו"ל, וכמו כן, לדעת רוב הפוסקים, אינן נוהגות בימינו מדאורייתא מכיוון שדרוש רוב ישראל היושב על אדמתו. אך מדרבנן נוהגים לקיים אותן.

מקורן של המצוות בתורה:

- ספר שמות, פרק כ"ג.
- ספר ויקרא, פרק י"ט.
- ספר דברים, פרק כ"ד, פסוק י"ד.

כך למשל בספר דברים פרק כד כתוב:

"כִּי תִקְצֹר קִצְרֶיךָ בְּשָׂדֶךָ וּשְׂכַחְתָּ עֹמֶר בְּשָׂדֶךָ לֹא תָשׁוּב לִקְחָתוֹ לָגֵר לִיתֹם וְלֹאֲלִמְנָה יִהְיֶה לְמַעַן יִבְרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֶׂה יָדֶיךָ: כִּי תַחבֹּט זֵיתְךָ לֹא תִפָּאֵר אַחֲרֶיךָ לָגֵר לִיתֹם וְלֹאֲלִמְנָה יִהְיֶה: כִּי תִבְצֹר כֶּרְמְךָ לֹא תַעֲזֹל אַחֲרֶיךָ לָגֵר לִיתֹם וְלֹאֲלִמְנָה יִהְיֶה:"

מצוות אלו נועדו:

- (1) לעזור לעניים ולמסכנים, בלי לגרום להם לחזר על הפתחים ולהתבזות בבקשת צדקה. כפי המסופר במגילת רות על רות המואביה (שהייתה גם גיורת וגם אלמנה): "וַתֵּלֶךְ וַתָּבֹא וַתִּלְקָט בְּשָׂדֶה אַחֲרֵי הַקְּצָרִים וַיִּקֶּר מִקֶּרֶה חֵלֶקֶת הַשָּׂדֶה לְבַעַז אִשָּׁר מִמִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ:" (פרק ב' ג').
- (2) לתמוך בכהנים ובלווים בירושלים ובשאר הארץ (כמו תרומות ומעשרות), שניהם משבט לוי שלא קיבל חלק ונחלה בארץ ולכן מנוע מעבודה חקלאית.
- (3) לקשר בין עם ישראל לירושלים (כמו נטע רבעי ומעשר שני).
- (4) לבטא את הקדושה שיש לארץ שעוברת לפירות ולכן יש להביאם אל מקום מקודש ולתת אותו לאנשים המתאימים לכך או לאכול את הפירות עצמם במקום מקודש. יש בהן גם הודיה לה' על כך שהאדמה נתנה פריה וישנה הצלחה כלכלית לאדם ופרנסה בריווח.

המצוות וביאורם בקצרה:

- כלאיים - איסור להכליא שני זנים שונים, ואף לשתול שני מינים שונים באותו מקום.
- לקט - עזיבת שתי שיבולים הנופלות בשעת הקציר לעניים.
- שכחה - עזיבת עומר שנשכח בשדה ועזיבת קמה שנשכחה מלהיקצר לעניים.
- פאה - אי קצירת אלומות השיבולים בקצה השדה ועזיבתן לעניים.
- פרט - עזיבת ענבים בודדים הנושרים בשעת הבציר לעניים.
- עוללות - עזיבת אשכולות קטנים של ענבים על הגפן.
- ביכורים - את הפירות הראשונים של שבעת המינים יש לסמן ולהביא לבית המקדש לכהנים.
- תרומה - הפרשת חלק ראשוני מהתוצרת לכהנים.
- מעשר ראשון - הפרשת עשרה אחוז מהנותר לאחר תרומה גדולה ללוויים.
- תרומת מעשר - חיוב המוטל על הלוי להפריש לכהן עשירית מהמעשר שקיבל מהישראל.
- מעשר שני - הפרשת עשירית מכל היתר שיעודו לאכילה בירושלים או לקניה בירושלים, בשנים הראשונה, השנייה, הרביעית והחמישית למחזור השמיטה.
- מעשר עני - הפרשת עשירית מהתוצרת החקלאית בשנה השלישית והשישית למחזור השמיטה לעניים.
- שביעית - איסור על עיבוד אדמה וקצירת פירותיה שנה תמימה פעם בשבע שנים והפקרת כל התבואה והפירות.
- ערלה - איסור להנות מפירות העצים בשלוש השנים הראשונות לנטיעתם.
- נטע רבעי - אכילת הפירות של השנה הרביעית לנטיעת העץ, הפירות נאכלים בירושלים.
- הפרשת חלה - תרומה של 1/24 מהבצק של הלחם ונתינתו לכהנים.

חידה: חז"ל אומרים: "כי האדם עץ השדה"

התדע תלמיד יקר למה התכוונו חז"ל במשפט זה?

תרומות ומעשרות על קצה המזלג

מה זה בכלל 'תרומות ומעשרות'?

אדם שזרע תבואה, ולאחר שגדלה קצר אותה. ודש וזרה והוציא את הפסולת, ועשה מרוח הכרי - ערימה של תבואה. הוא לא יכול מיד לאכול ממנה או למכור אותה, אלא עליו להפריש ולתת 'תרומות ומעשרות' שהם מתנות מהתבואה לכהן ללוי ולפעמים גם לעני.

כידוע, כל 7 שנים השנה היא 'שנת השמיטה'. התורה מצווה אותנו לעזוב את כל השדות להפקיר את הכל, וללכת ללמוד תורה בהנאה. שנה זו מביאה ברכה ופרנסה בשפע לכל השומרים אותה. שנת השמיטה האחרונה הייתה בשנת תשע"ה. ואחריה תחול בשנת תשפ"ב. בשנה זו לא נותנים תרומות ומעשרות, כי הכל הפקר.

מילון מושגים מעולם התרומות והמעשרות

תרומות ומעשרות	= כל מיני מתנות שנותנים מהתבואה החדשה לכהן ללוי ועוד
בשיבולים	= הפרשה מהתבואה לפני הוצאת הפסולת וסידורה בערמות
מרוח הכרי	= הוצאת הפסולת מהתבואה, וסידור התבואה בערמות
תרומה גדולה	= תרומה שהבעלים נותן לכהן מהתבואה
מעשר ראשון	= תרומה שהבעלים נותן ללוי מהתבואה
תרומת מעשר	= תרומה שהלוי נותן לכהן מהמעשר ראשון שקיבל
מעשר שני	= תרומה שהבעלים מפריש ואוכל בירושלים בקדושה ובטהרה
מעשר עני	= תרומה שהבעלים נותן לעני מהתבואה
שמיטה	= השנה השביעית בה אסור לעבוד את האדמה והכל הפקר
פדיון	= פדיית דבר קדוש כמו מעשר שני או הקדש על כסף
חומש	= הוספת אחד מתוך חמש כשפודים מעשר שני או הקדש
כסף צורה	= כסף עם צורה של מדינה או ממלכה וכדומה
קרקע	= חלקת אדמה - בית או שדה וכדומה
טבל	= טב-לא! תבואה שלא הפרישו ממנה תרומות ומעשרות בוודאות
דמאי	= זה-מה? תבואה שלא ידוע אם הפרישו ממנה תרומות ומעשרות
עציץ נקוב	= עציץ שיש לו חור ויונק מהאדמה ונחשב כקרקע
עציץ שאינו נקוב	= עציץ שאין לו חור ואינו יונק מהאדמה, ודינו קלים מקרקע
חבר	= תלמיד חכם הבקי בהלכות ומקפיד על כשרות מהודרת
עם הארץ	= יהודי שלא יודע הלכות, אבל בדרך כלל נזהר להפריש תו"מ

ולהלן דיני 'הפרשת תרומות ומעשרות' בקצרה:

מס'	סוג הפרשה	כמות ההפרשה	מי נותן למי	נוהג בשנים	דיניהם
1	תרומה גדולה	מהתורה: כל שהוא. מדרבנן: עין יפה- אחד מארבעים, עין בינונית- אחד מחמישים, עין רעה- אחד מששים. (תרומה = תרי - שניים ממאה שזה עין בינונית אחד מחמישים)	הבעלים לכהן	א-ב-ג-ד-ה-ו לשמיטה	נאכלת לכהנים טהורים בלבד, ובזמן הזה שכולם טמאי מתים, מפרישים משהו קטן כמו הדין תורה, ומאבדים אותה מהעולם.
2	מעשר ראשון	עשירית (מעשר = אחד מתוך עשר)	הבעלים ללוי	א-ב-ג-ד-ה-ו לשמיטה	לאחר שמפרישים ממנו תרומת מעשר אין עליו כל קדושה ומותר באכילה לכל אדם גם בזמנו
3	תרומת מעשר	עשירית מן המעשר ראשון (מעשר מן המעשר)	הלוי לכהן	א-ב-ג-ד-ה-ו לשמיטה	נאכלת לכהנים טהורים בלבד, ובזמן הזה שכולם טמאי מתים, מאבדים אותה מהעולם.
4	מעשר שני	עשירית ממה שנשאר	הבעלים לעצמו	א-ב-ד-ה לשמיטה	הבעלים מעלה אותו לירושלים ואוכלו בטהרה או פודה אותו בכסף ומוסיף חומש (אחד מתוך חמש), ובכסף קונה אוכל ואוכלו בירושלים בטהרה. ובזמן הזה פודים אותו בשווה פרוטה, והוא יוצא לחולין.
5	מעשר עני	עשירית ממה שנשאר	הבעלים לעני	ג-ו לשמיטה	מותר באכילה לכל אדם אפילו אם הוא טמא גם בזמן הזה

כדאי לדעת!

- מהתורה חיוב תרומות ומעשרות הם על דגן (חמשת מיני דגן), תירוש (יין), ויצהר (שמן) וכל שאר הפירות והירקות חייבים מדרבנן.
- שבעת המינים הם: חיטה, שעורה, גפן, תאנה, ורימון. זית-שמן, ודבש תמרים.
- חמשת מיני דגן הם: חיטה, שעורה, כוסמת, שיבולת שועל, ושיפון.
- שבעת המשקים הם: יין, דבש, שמן, חלב, טל, דם, מים. (ובר"ת: יד-שחט-דם)

חידושים וסיפורים על הפרשת תרומות ומעשרות

• • •

"עשר בשביל שתתעשר"

החסיד רבי יוסף יעבץ זצ"ל מבאר מדוע באמת המעשרות מביאות לידי ברכה ושפע?
האדם הוא בעצם כמו משפך: לתוך המשפך מוזגים משקה, על מנת שמשם יזרום המשקה
הלאה. כך הקב"ה נותן לאדם פרנסה בשפע, על מנת שיעביר הלאה וידאג לעניים ולעמלי
תורה. כאשר המשפך תקין, והמשקה אכן זורם - ממשיכים למזוג לתוכו בנדיבות וממלאים
אותו. וזהו: "עשר - בשביל שתתעשר".
אבל אם נוצרת בו סתימה ואינו מקלח - או אז מפסיקים למלאותו, והוא מתרוקן ומתייבש...

• • •

מכת עכברים (מובא במדרש רבה דברים פרשה ג')

מעשה ברבי פנחס בן יאיר, שהלך לעיר אחת, ובהיותו מלומד בניסים באו אליו בני העיר
והתלוננו לפניו שהעכברים באים ואוכלים את תבואתם, ונזקם מרובה.
גזר רבי פנחס בן יאיר על העכברים שיתכנסו כולם למקום אחד, וכך היה.
התחילו העכברים לצפצף בקולם, אמר רבי פנחס לבני העיר: "האם יודעים אתם מה אומרים
העכברים?"
אמרו לו: "לא".
אמר להם: "הם אומרים שאין אתם מפרישים מעשרות כראוי. ערב אני לכם, שאם תעשו
את התבואה כראוי, יחדלו העכברים להזיק לכם".
מאז הקפידו אנשי העיר לעשר את תבואתם, ואכן העכברים חדלו לכרסם את התבואה.

• • •

החמור שהחמיר - סיפור

רבי פנחס בן יאיר נזדמן לפונדק אחד. נתנו לחמורו שעורים לאכול - ולא אכל. חשבו שהחמור מפונק מדאי, ולכן חבטו בעבורו את השעורים, כדי להוציא מהם את הפסולת, אך בכל זאת החמור לא אכל. ניקו את השעורים, אולי כך יערבו הם לחיכו- אולם עדיין לא אכל.

שאלו את רבי פנחס: "מדוע חמורו אינו אוכל?!"

אמר להם: "שמא השעורים הללו אינם מעושרות?!"

מיד עישרו את השעורים [למרות שאין חיוב לעשר ממאכל בהמה], ורק אז החמור אכל.

אם חמור, שאינו מצווה על תרומות ומעשרות - לא אוכל מאכל שאינו מעושר. על אחת כמה וכמה היהודי, שמצווה במצווה יקרה וחביבה זו - כמה צריך להיזהר שלא לאכול מאכלים שאינם מעושרים.

• • •

עשיו הרשע והמעשרות

"וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שָׂדֶה".

ומביא רש"י ע"פ המדרשים: יודע ציד- לצוד ולרמות את אביו בפיו ושואלו אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן כסבור אביו (יצחק) שהוא מדקדק במצות.

עשו מנסה לרמות את יצחק בצדיקות מדומה, שהרי מלח ותבן פטורים ממעשר. פושט הוא את טלפיו (פרסות הרגליים שלו) ומצביע על סימני טהרה חיצוניים, אע"פ שתוכו רקוב והוא רשע מרושע.

• • •

האבדה שנמצאה - סיפור

הטלפון המפתיע הגיע אלי ביום שישי, שבועיים לפני ראש השנה, חצי שעה לפני שבת. אתם מכירים את התחושה הזו, כשהשם הכי לא צפוי ברשימת הזיכרונות מופיע פתאום על הצג ואתם פשוט לא מאמינים למראה עיניכם? זה בדיוק מה שקרה.

קיבלתי את השיחה בפעימות לב מואצות. "חיים, מה שלומך?" שמעתי את קולו המוכר של חזקי.

"חזקי", אני קורא בהתרגשות, "אתה חי? מה קורה אתך? איפה אתה?" חזקי, זאת יש לדעת, הוא בן למשפחה מפוארת מטבריה. כל האחים תלמידי חכמים ויראי שמים השוקדים על דלתות התורה, אלא שהוא, לצערנו הרב, שקד יותר על חופי הכנרת. הוא לא נחשב לפאר המשפחה; אפשר אפילו להגדיר אותו ככבשה השחורה.

הקשר ביני ובינו נוצר באחד מניסיונות ההתחזקות שלו (שנידון אגב לכישלון מראש, מכיוון שהוא טיפס מהר וגבוה מדי ולא שעה לעצות אנשים מנוסים ממנו להרפות מעט את הלחץ ולהאט את הקצב). חודשים ארוכים לא שמעתי ממנו. בפעם האחרונה שנפגשנו, הכיפה התנדנדה לה אי שם בקצה רעמת תלתליו ואיימה להישמט בכל רגע, אבל לך תדע. עברו שלושה חודשים. מי יודע איפה הבן-אדם נמצא היום.

את התשובה המשמחת קיבלתי מיד.

"אני בסדר, ברוך ה'", אומר לי חזקי, "רק תגיד לי, אתה זוכר שלמדנו ביחד 'מעשר שני'? תזכיר לי: באלו שנים נותנים מעשר שני?" כאן הרקיעה התרגשותי לשחקים. ברוך ה'! הבחורצ'יק באמת תפס את עצמו. הוא חזר אל התורה ואל המשנה. הוא חזר ל'מעשר שני'...

•

בתקופה שלמדתי איתו, באותו ניסיון התחזקות קצר-מועד, ביקש חזקי ללמוד מסכת מעשר שני ולשלוט בה כדי לעשות נחת רוח לאביו - תלמיד חכם גדול שחיבר כמה ספרים בנושא תרומות ומעשרות.

הזכרתי לחזקי את מה שלמדנו יחד בזמנו: מעשר שני נותנים בשנה הראשונה, השנייה, הרביעית והחמישית, וחז"ל אף נתנו סימן לזיכרון: אבד"ה.

נפרדתי מחזקי באיחולים חמים לשנה טובה ומתוקה. בירכתי אותו שימשיך לעלות ולהתעלות בתורה ויראת שמים, וכמובן הזמנתי אותו לבקר כשהוא מגיע לירושלים. אותה שבת שמחתי שמחה גדולה.

שבועיים לאחר מכן הילכתי ברחובות ירושלים, ולפתע פוגש אני את יעקב-מאיר, אחיו הגדול של חזקי הנזכר לעיל. יעקב-מאיר ואני ידידים ותיקים. שוחחנו מעט על דא ועל הא, ולפתע נזכרתי בחוויה הנפלאה שזימן לי אחיו הצעיר אך לפני שבועיים. "אוי, שמעתי שחזקי במצב מעולה", אמרתי ליעקב-מאיר בחדווה גלויה. "הוא תפס את עצמו בידיים..."

"כן? מאיפה אתה יודע את זה?" שואל אותי יעקב-מאיר בחשד.

"הוא התקשר לפני שבועיים, ושאל שאלה לגבי משהו שלמדנו פעם. ממש שמחתי. אתה בטח יודע איך הוא נראה עד לא מזמן."

"מעניין מאוד", אומר לי יעקב-מאיר. "מה זה היה? באיזו הלכה בדיוק חזקי התעניין?"

"אה", נהניתי להיזכר, "הוא שאל באלו שנים חייבים להפריש מעשר שני".

"ומה ענית לו?" שאל יעקב-מאיר בקול צונן.

"נו, אבד"ה. אתה יודע. ראשונה-שנייה, רביעית-חמישית."

•

בשלב הזה ראיתי את יעקב-מאיר מחוויר. הוא הביט בי במבט אומלל ונאנח אנחה גדולה מעומק ליבו.

"מה קרה?" שאלתי בבהלה.

"אוי ואבוי", ממלמל יעקב-מאיר לעצמו. "אוי ואבוי".

"מה? מה קרה?"

"תשמע", מתחיל יעקב-מאיר לספר לי לאחר רגע ארוך של שתיקה. "לפני זמן מה פרצו לבית-כנסת של אבא שלי בטבריה. מישוהו נכנס בשבת בלילה, עקר את קופת הצדקה והוציא ממנה סכום כסף נכבד. התעלומה הייתה רבה, כי הגנב לא שבר שום חלון ולא פרץ שום מנעול. כבר חשדנו בגבאי הוותיק שלנו, המחזיק בביתו את כל המפתחות."

"נו, מה הקשר?" התפרצתי לדבריו, אבל הוא המשיך בסיפורו.

"בשבת, כידוע לך, אבא אינו מטלטל, ולכן התקנו בזמנו מנעול עם מספרים שנפתח על ידי הקשת צירוף ספרות מסוים. ותנחש מה הקוד הסודי? מכיוון שהשטח של אבא זה תרומות ומעשרות, קבענו שהקוד יהיה הגימטרייה של השנים שבהן מפרישים... מעשר שני: א', ב', ד', ה'. 1245."

"חזקי - שעכשיו אתה בטח מבין שהוא במצב ירוד יותר מאי פעם - בוודאי שמע באקראי שהקוד של המנעול הוא השנים שבהן מפרישים מעשר שני, ולכן ביום שישי, חצי שעה לפני שבת, הוא התקשר אליך לברר זאת, כדי שבלייל שבת יוכל לפרוץ ולגנוב את קופת הצדקה."

לקח לי זמן להתאושש מסטירת הלחי המצלצלת הזו, אבל לפחות מוסר-השכל אחד הפקתי ממנה: לא כל מי שעושה פרצוף של מדקדק במצוות, הוא אכן כזה. לא כל מי שמתעניין בהלכות תרומות ומעשרות, מבקש ללמוד על מנת לעשות. כמו עשיו הרשע...

• • •

נוסח הפרשת תרומות ומעשרות עם פירוש

רק כאשר ברור בלא ספק שלא הפרישו תרומות ומעשרות מפירות אלו, אזי מברכים על הפרשת תרומות ומעשרות, וכשיש ספק לא מברכים.

נוסח הברכה: "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו וציוונו להפריש תרומות ומעשרות."

(ככלל צריך לדעת, שאת התרומות צריך להפריש ולהוציא ממש מתוך הפירות, כי יש בהם קדושה. אולם את המעשר הראשון והשני, ניתן להפריש על ידי ייחוד מקום והגדרתו בדיבור).

נוטלים אחוז ועוד משהו (מאית וקצת) מהפירות ומפרידים אותו משאר הפירות, והוא מיועד ל'תרומה-גדולה' ו'תרומת-מעשר', ואומרים:

"מה שהוא יותר מאחד ממאה שיש כאן, הרי הוא 'תרומה-גדולה' בצד צפון (במה שהופרש תחילה יש אחוז ועוד משהו, ומתכוונים שהחלק הנוסף על האחוז יהיה 'תרומה-גדולה', וכדי לייחד לה מקום, מצינים שהיא תהיה בצד הצפוני של מה שהופרש) והאחד ממאה שנשאר כאן (במה שהופרש תחילה) עם עוד תשעה חלקים כמוהו, בצד העליון של הפירות הללו יהיו 'מעשר-ראשון' (אין הכרח שהם יהיו דווקא בצד העליון של הפירות, והיה ניתן גם לומר בצד הצפוני או הדרומי וכדומה, העיקר הוא לקבוע להם מקום, וכאן הננו אומרים שאותם תשעה אחוזים שיהיו מעשר ראשון יהיו בצד העליון של הפירות, ובזה הננו מפרישים את המעשר ללוי, ויתנו אח"כ ללוי). אותו אחד ממאה שעשיתיו 'מעשר-ראשון' (והוא ממה שהופרש תחילה בצד) הרי הוא 'תרומת-מעשר' (ובזה הפרשנו תרומת מעשר) ומעשר ממה שנותר (עשרה אחוזים ממה שנותר לאחר מה שכבר הפרשנו, הוא כתשעה אחוזים מכלל הפירות והננו מייחדים לו מקום) בצד התחתון של הפירות יהיה 'מעשר-שני', ואם הם חייבים ב'מעשר-עני' (היינו שאלו פירות של השנים ג' או ו' של השמיטה ומחויבים בהפרשת מעשר עני במקום מעשר שני) הרי הם 'מעשר-עני'."

ואם הפרשנו מעשר שני, יש לפדות אותו אח"כ על פרוטה אחת ממטבע שייחדנו לכך, ואומרים: "מעשר שני זה (הכוונה למה שייחדנו לו מקום בצד התחתון של הפירות), הוא וחומשו (מצוות התורה להוסיף חומש בעת הפדיון), יהיה מחולל על פרוטה אחת מן המטבע שייחדתי לפדיון מעשר שני."

ואם הפרשת התרומות ומעשרות נעשית מפירות שוודאי לא הופרשו לפני כן, וברור שהמדובר בשנה שצריך להפריש ממנה מעשר שני, יש לברך לפני אמירת נוסח הפדיון: "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לפדות מעשר שני."

יתכן שבפעמים הראשונות להפרשה, הנוסח לא יובן היטב, וניתן יהיה לפתור את הבעיה על ידי אמירת הנוסח המודפס כאן באותיות הגדולות, תוך קריאה בעיניים את הכתוב בסוגריים, וכך ניתן יהיה להפריש תרומות ומעשרות בהבנה מלאה.

15 פרקי תהלים לאמרם ביום ט"ו בשבט

פרק ק

א שיר המעלות אל ה' בצרתה לי קראתי ויענני: ב ה' הצילה נפשי משפת שקר מלשון רמיה: ג מה יתן לך ומה יסיף לך לשון רמיה: ד חצי גבור שוננים עם גחלי רתמים: ה אויה לי כי גרתי משך שכנתי עם אהלי קדר: ו רבת שכנה לה נפשי עם שונא שלום: ז אני שלום וכי אדבר המה למלחמה:

פרק קכא

א שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי: ב עזרי מעם ה' עשה שמים וארץ: ג אל יתן למוט רגלך אל ינום שמרך: ד הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל: ה ה' שמרך ה' צלך על יד ימינך: ו יומם השמש לא יכפה וירח בלילה: ז ה' ישמרך מכל רע ישמר את נפשך: ח ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם:

פרק קכב

א שיר המעלות לדוד שמחתי באמרים לי בית ה' נלך: ב עמדות היו רגלינו בשעריך ירושלים: ג ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדיו: ד ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להדות לשם ה': ה כי שמה ישבו כסאות למשפט כסאות לבית דויד: ו שאלו שלום ירושלים ישליו אהביה: ז יהי שלום בחילך שלום בארמנותיה: ח למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך: ט למען בית ה' אלוקינו אבקשה טוב לך:

פרק קכג

א שיר המעלות אליך נשאתי את עיני הישבי בשמים: ב הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גברתה כן עינינו אל ה' אלוקינו עד שיחננו: ג חננו ה' חננו כי רב שבענו בוז: ד רבת שבעה לה נפשנו הלעג השאננים הבוז לגאונים:

פרק קכד

א שיר המעלות לדוד לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל: ב לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם: ג אצי חיים בלעונו בחרות אפם בנו: ד אצי המים שטפונו נחלה עבר על נפשנו: ה אצי עבר על נפשנו המים הידידונים: ו ברוך ה' שלא נתננו טרף לשניהם: ז נפשנו כצפור נמלטה מפח יוקשים הפח נשבר ואנחנו נמלטנו: ח עזרנו בשם ה' עשה שמים וארץ:

פרק קכה

א שיר המעלות הבטחים בה' כהר ציון לא ימוט לעולם ישוב: ב ירושלים הרים סביב לה וה' סביב לעמו מעתה ועד עולם: ג כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים למען לא ישלחו הצדיקים בעולתה ידיהם: ד היטיבה ה' לטובים ולישירים בלבותם: ה והמטים עקלקלותם יוליכם ה' את פעלי האון שלום על ישראל:

פרק קכו

א שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחלמים: ב אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה: ג הגדיל ה' לעשות עמנו היינו שמחים: ד שובה ה' את שביתנו כאפיקים בנגב: ה הזרעים בדמעה ברנה יקצרו: ו הלוח ילך ובכה נשא משך הזרע בא יבוא ברנה נשא אלמתי:

פרק קכז

א שיר המעלות לשלמה אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוכיו בו אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר: ב שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת אכלי לחם העצבים כן יתן לידידו שנא: ג הנה נחלת ה' בנים שחר פרי הבטן: ד כחצים ביד גבור כן בני הנעורים: ה אשרי הגבר אשר מלא את אנשפתו מהם לא יבשו כי ידברו את אויבים בשער:

פרק קכח

א שיר המעלות אשרי כל ירא ה' ההלך בדרךיו: ב יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך: ג אשתך כגפן פריה בירכתי ביתך בנך כשתלי זיתים סביב לשלחנה: ד הנה כי כן יברך גבר ירא ה': ה יברכה ה' מציון וראה בטוב ירושלים כל ימי חייה: ו וראה בנים לבניך שלום על ישראל:

פרק קכט

א שיר המעלות רבת צררוני מנעורי יאמר נא ישראל: ב רבת צררוני מנעורי גם לא יכלו לי: ג על גבי חרשו חרשים האריכו למעניותם: ד ה' צדיק קצץ עבות רשעים: ה יבשו ויסגו אחור כל שנאי ציון: ו יהיו כחציר גגות שקדמת שלף יבש: ז שלא מלא כפו קוצר וחצנו מעמר: ח ולא אמרו העברים ברכת ה' אליכם ברכנו אתכם בשם ה':

פרק קל

א שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה': ב ה' שמעה בקולי תהינה אזניך קשובות לקול תחנוני: ג אם עונות תשמר יה ה' מי יעמד: ד כי עמך הסליחה למען תנא: ה קויתי ה' קויתה נפשי ולדברו הוהלתי: ו נפשי לה' משמרים לבקר שמרים לבקר: ז יחל ישראל אל ה' כי עם ה' החסד והרבה עמו פדות: ח והוא יפדה את ישראל מכל עונותיו:

פרק קלא

א שיר המעלות לדוד ה' לא גבה לבי ולא רמו עיני ולא הלכתי בגדלות ובנפלאות ממני: ב אם לא שויתי ידוממתי נפשי כגמל עלי אמו כגמל עלי נפשי: ג יחל ישראל אל ה' מעתה ועד עולם:

פרק קלב

א שיר המעלות זכור ה' לדוד את כל ענותי: ב אשר נשבע לה' נדר לאביר יעקב: ג אם אבא באהל ביתי אם אעלה על ערש יצועי: ד אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה: ה עד אמצא מקום לה' משכנות לאביר יעקב: ו הנה שמענוה באפרתה מצאנוה בשדי יער: ז נבואה למשכנותיו נשתחוה להדם רגליו: ח קומה ה' למנוחתך אתה וארון עזך: ט כהניך ילבשו צדק וחסידים ירננו: י בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך: יא נשבע ה' לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנה אשית לכסא לה: יב אם ישמרו בניך בריתי ועדתי זו אלמדם גם בניהם עדי עד ישובו לכסא לה: יג כי בחר ה' בציון אנה למושב לו: יד זאת מנוחתי עדי עד פה אשב כי אותיה: טו צידה ברך אברהם אבינוה אשביע לחם: טז וכהניא אלביש ישע וחסידיה רנן ירננו: יז שם אצמיח קרן לדוד ערکتני נר למשיחי: יח אויביו אלביש בשת ועליו יציץ נזר:

פרק קלג

א שיר המעלות לדוד הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד: ב כשמן הטוב על הראש ירד על הזקן זקן אהרן שירד על פי מדותיו: ג כטל חרמון שירד על הררי ציון כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם:

פרק קלד

א שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העמדים בבית ה' בלילות: ב שאו ידכם קדש וברכו את ה': ג וברכה ה' מציון עשה שמים וארץ:

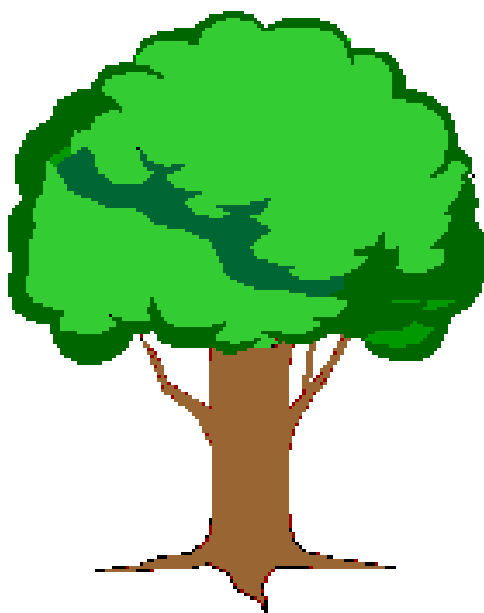
אתגר - היכן מסתתרים שמות העצים?

בסיפור שלפניכם מסתתרים שמות של 8 עצים, חלקם עצי פרי וחלקם עצי נוי, מצאו אותם.

בהצלחה ובהנאה!!!

תומר ישב בקרון רכבת הנוסעת מתל-אביב לנהריה, חבוש בכובע טיולים רחב שוליים.
הוא הביט לעבר היער המתרחק. אורן של מנורות הרחוב נראה מרחוק. הוא נזכר בהתרגשות
בפרידה ממשפחתו ובאמו שקמה מוקדם בבוקר לעזור לו בהכנות לנסיעה.
אביו ארז את בגדיו במזוודה גדולה. והוא שקד כל היום על הכנת השעורים.
כשסיים ליווה אותו אביו לתחנת הרכבת.
"הלילה אלון רחוק מביתי", חשב, "הדרך עוד ארוכה".
כשהגיעה הרכבת להרים הוא חש בקור. הוא התעטף במעיל וחשב "כמה טוב ששמעתי בקול
אימא עכשיו המעיל משמש לי הגנה מפני הקור".

העצים המסתתרים הם:

- _____ (1)
- _____ (2)
- _____ (3)
- _____ (4)
- _____ (5)
- _____ (6)
- _____ (7)
- _____ (8)

אתגר - סלט פירות

החלף את סדר האותיות ותקבל של עץ או פרי: (היעזר במחסן מילים שלמטה)

1. אבדו-קו: _____
2. מגנו: _____
3. תיזים: _____
4. כשלו-אתי: _____
5. אם-גסי: _____
6. אפי-מסרק: _____
7. פת-זו: _____
8. קלין-מנטה: _____
9. חופת: _____
10. שם-שם: _____
11. נבנה: _____
12. גסא: _____
13. שובר: _____
14. חיט-אב: _____
15. נובלן: _____
16. נא-תה: _____

מחסן מילים:

אבוקדו, קלמנטינה, אבטיח, ברוש, לבנון, משמש, בננה, מנגו, זיתים, תפוז, אשכולית, שזיף, אפרסקים, אורן, תפוח, תאנה.

אתגר - הוא והיא

1. הוא: חטא באכילת תפוח..
 היא: בה נשכב בבוא יומנו לנוח..

2. הוא: צמח לא תרבותי..
 הוא: הכפל אותו ותקבל אדם לא תרבותי..

3. הוא: בו השתיל נוהג לשבת..
 הוא: קפד ראשו והוא נבט..

4. הוא: קבוצת ענבים..
 היא פרי הדר..

5. הוא: עץ יער מחטני..
 היא: אספה, שמה חפציה במזוודה..

6. הוא: אחד מארבעת המינים..
 היא: אחיינית מרדכי..

7. הוא: לפני הלילה..
 היא: צומחת על גדות הנחלים..

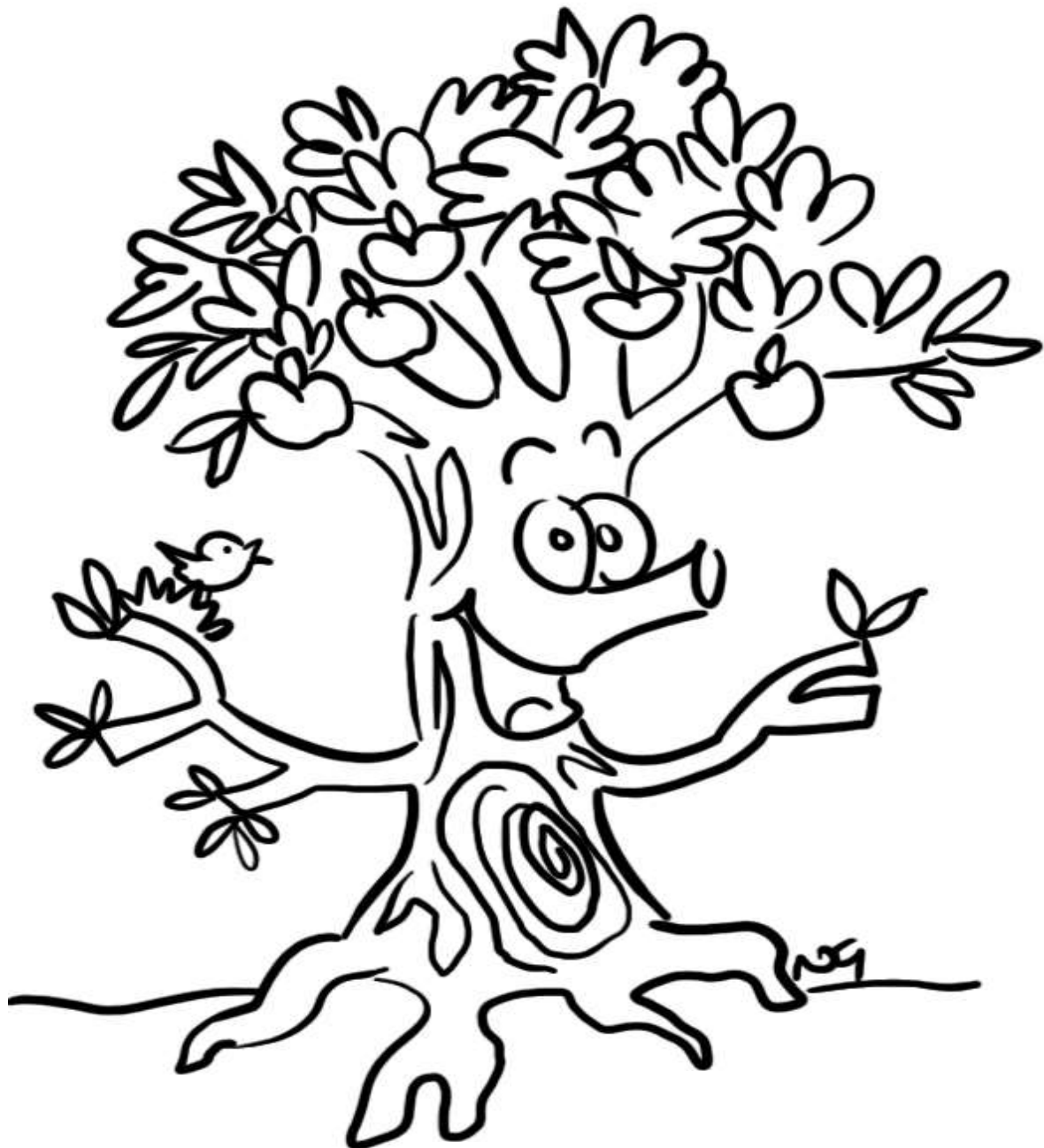
8. הוא: חנות מכירה..
 היא: עץ נפוץ בארץ..

9. הוא: אליו מתפללים..
 היא: מעצי היער החשובים..

10. הוא: שיער הכבשה.
 היא: ראש העץ..

תשובות לאתגר הוא והיא

1. אדם - אדמה.	6. הדס - הדסה.
2. בר - ברברי.	7. ערב - ערבה.
3. עציץ - ציץ.	8. שקם - שקמה.
4. אשכול - אשכולית.	9. אל - אלה.
5. ארז - ארזה.	10. צמר - צמרת.

אתגר ניבים ופירושים

התאימו בין הניבים לפירושים.

פירושים

ניבים

א. מדבר ולא שומעים לו.	1. נתלה באילן גבוה. ()
ב. אם הגדולים נפגעו, מה יאמרו הקטנים.	2. לא דובים ולא יער. ()
ג. לא היה ולא נברא.	3. מרוב עצים לא רואים את היער. ()
ד. מכל הבא ליד.	4. דיבר אל העצים. ()
ה. לא רואים את העיקר מתוך הטפל.	5. אם בארזים נפלה שלהבת. ()
ו. הגיע אליו בקלות.	6. כעץ כן פרו. ()
ז. לכל דבר יש סיבה.	7. על העצים ועל האבנים. ()
ח. הבן דומה לאביו.	8. אילני סרק קולם הולך. ()
ט. משל לאדם ריק מדעת.	9. נפל לידי כפרי בשל. ()
י. מסתמך על גדולים ומפורסמים ממנו.	10. אין פרי ללא אילן. ()

בהצלחה!

שאלות ותשובות לט"ו בשבט

1. עץ שפרותיו אינם ראויים למאכל? אילן סרק
2. כינוי לאדם קשה תפיסה? בול עץ
3. יצירות שהאדם כותב? פרי עטו
4. ניב- לא היה ולא נברא? לא דובים ולא יער.
5. מתחתיו ישב יונה הנביא? קיקיון
6. אני בפי היונה, השבה אל התיבה? זית
7. כינוי ליליד הארץ? צבר
8. אותנו הביאו לבנין בית המקדש? ארזים
9. בנו, השבעה, התברכה הארץ? שבעת המינים
10. בענפי נתלה אבשלום בן דוד? אלה
11. כינוי לגפן? תירוש
12. מתחתי ישבה דבורה נביאה? תמר
13. עץ נפוץ בארץ מסמליה של העיר חולון? שקמה
14. אחד מארבעת המינים. הדס
15. עץ יער מחטני? ארז
16. משבעת המינים? חיטה
17. עליה שימשו תחליף לבגדים? תאנה
18. מי היה הכורם הראשון? לוט
19. איזה ברכה מברכים כל פרי חדש? שהחיינו
20. השנים הראשונות שאסור לאכול מן העץ? ערלה
21. מנהג ארצי בט"ו בשבט? נטיעות
22. עץ שנטע אברהם אבינו? אשל
23. הקטיפ של הזיתים נקרא? מסיק
24. שיח הגדל על גדות נחל? ערבה

אתגר - השלם את המילים החסרות

לפניך ניבים וביטויים, בכל ניב וביטוי חסרה מילה או שתיים.
המילים החסרות לקוחות מעולם הצומח. (היעזר במחסן מילים שלמטה)

1. כ_____ בין החוחים.
2. _____ הרוחות.
3. בחור כ_____.
4. דבר אל ה_____ ואל האבנים.
5. _____ על פלגי מים.
6. חסון כ_____.
7. איש תחת _____ ותחת _____.
8. ה_____ נראו בארץ.
9. נתלה ב_____ גבוה.
10. ה_____ לא נפל רחוק מה_____.
11. מרוב _____ לא רואים את ה_____.
12. לא דובים ולא _____.
13. אם ב_____ נפלה שלהבת, מה יגידו _____ הקיר.
14. _____ השום.
15. _____ יוחסין.
16. כ_____ נודף.
17. כפתור ו_____.
18. איש _____.

מחסן מילים:

שושנת, עצים, ארז, נצנים, עץ, תאנתו, תפוח, שושנה, ארז, כעץ, אילן, יער,
אזובי, ארזים, עצים, גפינו, יער, כקליפת, עלה, אילן, אשכולות, פרח.

אתגר - צירופי לשון

התאימו בין הביטוי למשמעותו.

רשמו את מספר המשמעות לאחר הביטוי.

ביטויים	משמעות
1. פרי בטן. ()	א. כינוי לתורת ישראל.
2. פרי הדמיון. ()	ב. כינוי לגפן.
3. פרי מגדים. ()	ג. כינוי לאדם קשה תפיסה.
4. פרי עטו. ()	ד. עץ שפרותיו אינם ראויים למאכל.
5. נשא פרי. ()	ה. להביא תוצאות טובות.
6. עץ החיים. ()	ו. דבר על אוזן לא שומעת.
7. אילן סרק. ()	ז. פרי טוב וטעים.
8. בול עץ. ()	ח. דבר שאינו מציאותי.
9. עץ תירוש. ()	ט. יצירות שהאדם כותב.
10. דיבר אל עצים. ()	י. צאצאים.

בהצלחה!

העצים העצים המסתתרים

כ	ל	י	ל	ה	ח	ו	ר	ש	ס
א	ז	ר	א	צ	פ	ע	ו	ו	נ
ב	ק	ש	ל	ז	י	ת	ג	ר	מ
ג	ל	נ	ו	ר	ד	ל	נ	ב	כ
ה	א	ו	נ	א	ר	ר	מ	ו	נ
י	ב	ל	ד	ו	ו	י	כ	ק	ס
ד	ו	א	ה	א	ז	ח	ט	ת	ו
ק	ק	צ	פ	צ	פ	ה	ל	א	ק
ש	ד	ל	ו	י	ק	י	ק	נ	ו
ס	ו	ט	פ	י	ל	ק	א	ה	ק

מצא את 20 העצים המסתתרים

1. אזדרכת	11. תאנה
2. אקליפטוס	12. כליל החורש
3. ברוש	13. צאלון
4. צפצפה	14. דקל
5. אורן	15. קקיון
6. אלון	16. שקדיה
7. ארז	17. קוקוס
8. אלה	18. מגו
9. אשל	19. רמון
10. זית	20. אבוקדו

תפוזות

פירות

ת	א	ל	ש	ר	א	פ	ר	ס	ק
פ	פ	מ	ס	ב	מ	נ	ז	י	ת
ו	י	ו	ק	צ	ר	ו	נ	א	מ
ח	ז	נ	ז	ל	ג	פ	נ	ס	ר
מ	ש	מ	ש	מ	ש	ה	ס	פ	ה
א	ב	נ	נ	ה	ח	ר	ו	ב	
ג	א	ש	כ	ו	ל	י	ת		

1. מצא והקף בתוך הסל 15 סוגי פירות.

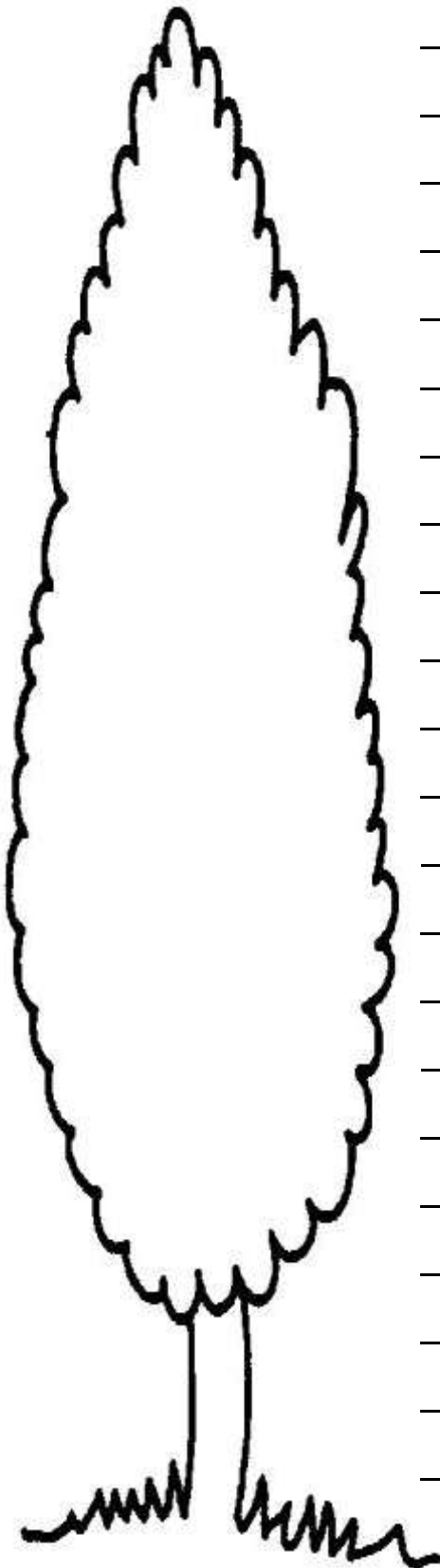
2. רשום את שמות הפירות שגילית בסל.

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

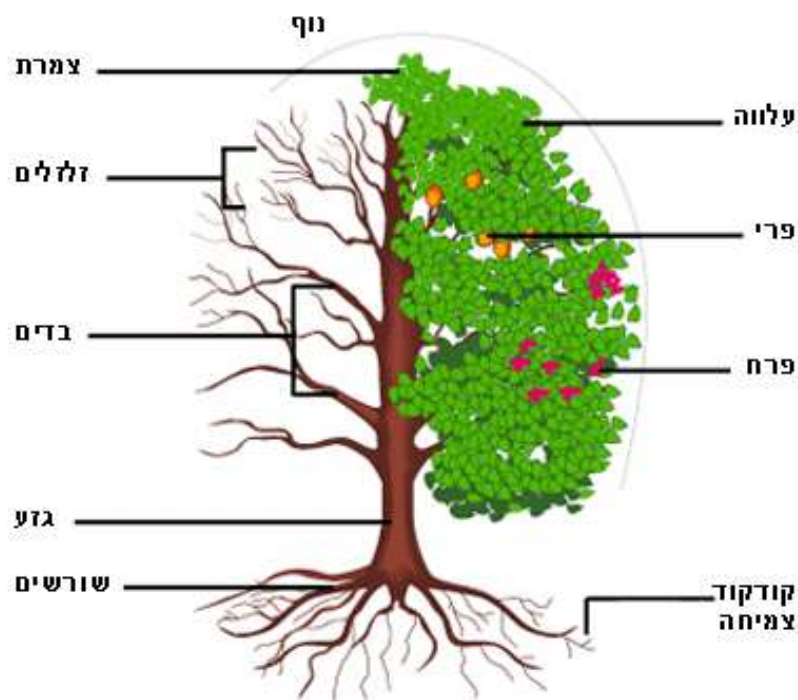
בהצלחה ובהנאה!

אתגר - הא'-ב' של הצומח

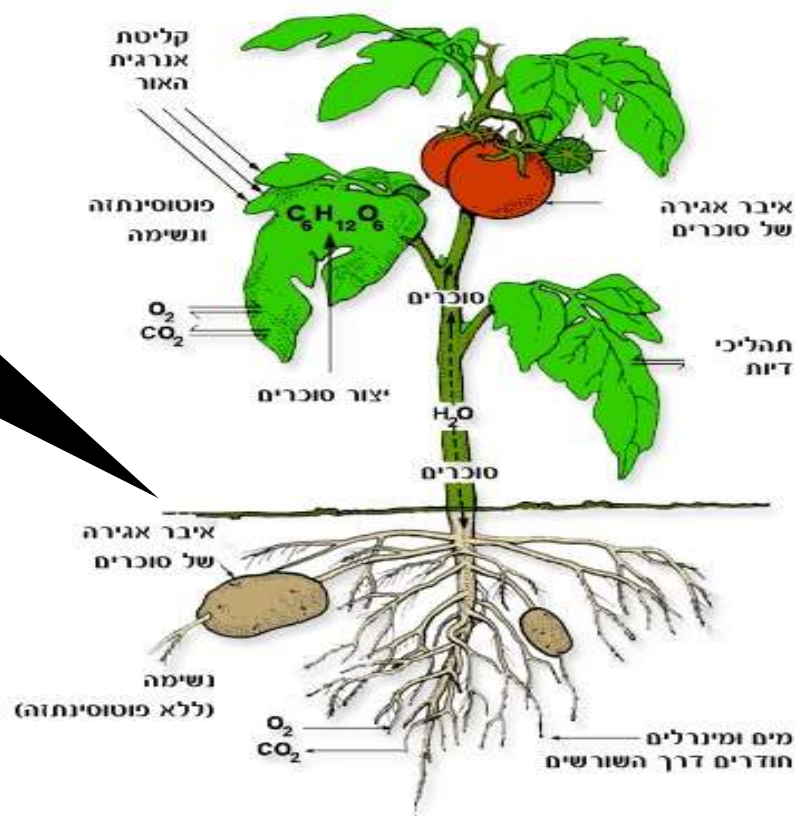

- _____ (א) עץ בעל עלי מחט
- _____ (ב) מילה נרדפת לענף
- _____ (ג) חלק חשוב בעץ
- _____ (ד) סוג של קוץ
- _____ (ה) שיח הגדל על גדות הנחל
- _____ (ו) צמח נוי קוצני
- _____ (ז) אחד משבעת המינים
- _____ (ח) פריו תרמיל שחור ומתוק
- _____ (ט) חג האילנות
- _____ (י) גדלים בו עצים
- _____ (כ) צומח באדום סגול ולבן
- _____ (ל) פרי המתווסף לתה או למשקה
- _____ (מ) גרעין הפרי משמש משחק לילדים
- _____ (נ) צמח לתה, לאוכל, וגם לריח טוב
- _____ (ס) פרי קוצני במיוחד
- _____ (ע) מארבעת המינים של חג הסוכות
- _____ (פ) מבשילים עץ העץ
- _____ (צ) עץ בעל פרחים אדומים
- _____ (ק) שיח רעיל
- _____ (ר) אחד משבעת המינים עם המון גרעינים
- _____ (ש) חלק מהצמח הנמצא באדמה
- _____ (ת) פריו מתוק כדבש

הבא נכיר את העץ לעומק...

כיצד גדלים הפירות?

1. חמצן

2. מים

3. אור

